

Kommunledningsförvaltningen
Maria Schöld
5152
maria.schold@enkoping.se

Kommunstyrelsen

Regler mot korruption, mutor och jäv

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

Riktlinjer mot korruption, dnr KS2011/358, upphävs.

Förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar att anta regler mot korruption, mutor och jäv, under förutsättning att kommunfullmäktige upphäver tidigare riktlinjer med dnr KS2011/358.

Beskrivning av ärendet

Reglerna mot korruption, mutor och jäv ersätter riktlinjer mot korruption som kommunfullmäktige beslutade den 2012-05-08 (KS2011/358, paragraf 75). Reglerna föreslås gälla samtliga medarbetare och förtroendevalda i Enköpings kommuns nämnder och förvaltningar.

Kommunledningsförvaltningens bedömning

Såväl jävsregler som reglerna om korruption syftar till att förhindra att felaktiga eller partiska beslut fattas och även till att undanröja varje misstanke om att det brister i förutsättningarna för en opartisk bedömning i de beslut som fattas av kommunen. Det handlar om allmänhetens tilltro till tjänstemän och förtroendevalda som opartiska och objektiva.

Bedömningen har gjorts att de tidigare riktlinjerna mot korruption som kommunfullmäktige beslutade om 2012 behöver revideras utifrån att lagstiftningen på området har utvecklats. Kommunledningsförvaltningen har därför tagit fram ett förslag till regler mot korruption, mutor och jäv. Ärendet har tidigare beretts vid personalutskottet som gjorde bedömningen att dokumentet behövde remitteras till andra nämnder. Ärendet har därefter varit på både tjänstemannaremiss och nämndremiss och det har inkommit ett antal synpunkter på det framtagna förslaget. Socialnämnden har framfört att det bör tydliggöras i texten till vem man som tjänsteman eller förtroendevald ska vända sig till vid misstanke om korruption. Tekniska nämnden anser att texten innehåller mycket juridiska termer samt att det

bör finnas tekniska lösningar för en anonym anmälan av oegentligheter. Vissa ändringar har gjorts av förslaget utifrån inkomna synpunkter och viss omarbetning har gjorts av texten utan att ändra sakinnehållet. Det nu presenterade förslaget på regler mot korruption, mutor och jäv ska ge ett bra stöd för medarbetare och förtroendevalda i Enköpings kommun att kunna hantera dessa frågor. Reglerna ska ge kunskap om vad lagstiftningen säger för att samtliga anställda och förtroendevalda ska känna sig säkrare i såväl handläggning som beslutsfattande.

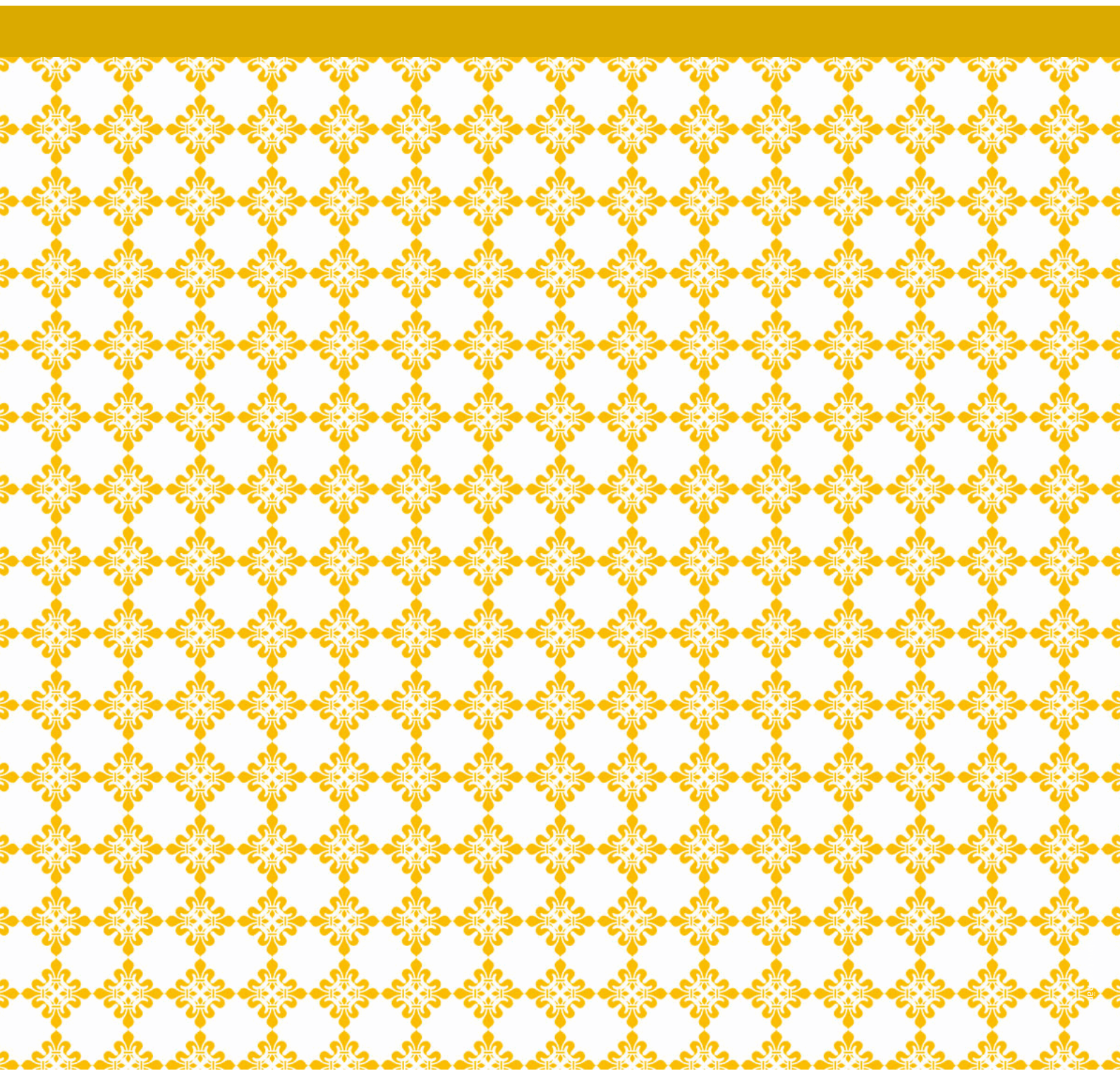
Eftersom reglerna är en beskrivning av den lagstiftning och praxis som finns på området gör Kommunledningsförvaltningen bedömningen att kommunstyrelsen bör fatta beslut om reglerna.

Christin Tjärnheden
Kommundirektör
Enköpings kommun

Per Ekegren
Kansli- och utredningschef
Enköpings kommun

Kopia till:
Samtliga nämnder

Regler mot korruption, mutor och jäv

Kommunledningsförvaltningen
Per Ekegren
0171-626967
per.ekegren@enkoping.se

Ärendenummer
KS2019/312

Dokumenttyp

Regler

Ersätter

Riktlinjer mot korruption

Beslutad av

Kommunstyrelsen

Gäller för

Enköpings kommun

Gäller f.om.

2020-05-01

Ansvarig funktion

Kansli- och stabschef

Gäller t.om.

Tillsvidare

Reviderad

Innehållsförteckning

Inledning	1
Korruption - vad säger lagen?	1
Tillbörligt och otillbörligt.....	2
Att tänka på.....	3
Uppmärksamma mutförsök och andra oegentligheter	4
Hur du anmäler.....	4
Jäv - vad säger lagen?	5
När är du jävig?	6
Dubbelreglerat.....	7
Här kan du läsa mer om korruption och otillåten påverkan.....	8
Sammanfattning.....	8
Exempel på rättsfall	9

Inledning

Dessa regler syftar till att stödja arbetet mot korruption, mutor och jäv i Enköpings kommun. Reglerna gäller både för anställda och förtroendevalda i kommunen och har varit på både tjänstemannaremiss och nämndremiss.

Korruption är ett samlingsbegrepp för givande och tagande av muta, trolöshet mot huvudman och att utnyttja sin ställning för att uppnå olämplig fördel för sig själv eller annan. En jävsituation är när en anställd eller politiker har ett sådant intresse i ett ärende att dennes opartiskhet kan ifrågasättas. Såväl jävsreglerna som reglerna om korruption syftar till att förhindra att felaktiga eller partiska beslut fattas och även till att undanröja varje misstanke om att det brister i förutsättningarna för en opartisk bedömning. Det handlar om tilltro till oss tjänstemän och förtroendevalda som opartiska och objektiva, det ska inte finnas skäl till att tro att det ska ha kunnat gå felaktigt till.

Misstanke om jäv kan också skapa en uppfattning av att korruption förekommer.

Reglerna har vävts in från Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Finansdepartementets vägledning om mutor och jäv som har uppdaterats efter de lagförändringar som trädde ikraft 1 juli 2012.

Alla anställda och förtroendevalda ska ta del av dessa regler. Närmaste chef ansvarar för att vid introduktion av nyanställd informera om reglerna och årligen gå igenom dokumentet med sina medarbetare.

Med "kommunen" avses i det här dokumentet kommunens samtliga nämnder och förvaltningar.

Korruption - vad säger lagen?

Det finns inte någon enhetlig definition av begreppet korruption. Korruption används ofta som samlingsbeteckning för förfaranden som medför att beslut och handlingsprocesser i samhället påverkas på ett otillbörligt, betyder ungefär oacceptabelt, sätt. En vanligt förekommande definition är missbruk av makt för att skapa fördelar för sig själv eller andra.

Mutbrott är en form av korruption. Tagande av muta, givande av muta, handel med inflytande och vårdslös finansiering är de mutbrott som finns i brottsbalken. Till korruptionsbrott brukar också räknas trolöshet mot huvudman.

- Den tydligaste formen av korruption är att ge eller ta emot en muta eller annan otillbörlig belöning.
- En annan form av korruption är ett brott som kallas trolöshet mot huvudman. Detta innebär att någon missbrukar en förtroendeställning och detta missbruk innebär skada för huvudmannen.

Ett försök att ge eller få en muta är ett fullbordat brott oavsett om det lyckas eller inte, alltså om beslutet ändras eller påverkas på något sätt spelar ingen roll. Den som blir erbjuden en muta måste aktivt säga nej för att undvika risken att begå ett brott.

Straffet för mutbrott och trolöshet mot huvudman är böter eller fängelse i högst två år, vid grova brott upp till sex år.

Tillbörligt och otillbörligt

Gränsen mellan vad som är en "tillbörlig" och en "otillbörlig" förmån kan ibland vara svår att avgöra och kan växla från tid till annan liksom mellan olika verksamhetsområden.

Kraven på anställda i offentlig sektorn är höga och särskilt strängt ser rättsvårdande myndigheter på känsliga situationer såsom myndighetsutövning och offentlig upphandling.

Med otillbörlig avses i förarbetena till införandet av 10 kap. BrB (Prop 2011/12:79 s 44) som "varje transaktion som objektivt sett har förutsättningar att påverka utförandet av vissa uppgifter eller att uppfattas som en belöning för hur uppgifter utförts. Att påverka en arbets- eller uppdragstagare är att försöka förmå honom eller henne att fatta ett visst beslut eller att vidta eller underlåta en viss åtgärd". En förmån kan vara otillbörlig även om den inte ges för att mottagaren ska handla på ett visst sätt. Den som är offentliganställd ska betrakta varje förmån som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen.

Vid domstolsprövning görs alltid en samlad bedömning av alla omständigheter som har betydelse i det enskilda fallet. Det hjälper inte att som mottagare kunna visa att man inte låtit sig påverkas av förmånen.

2020-04-23

Det kan gälla tiden runt omkring ett uppdrag eller en anställning också. Det vill säga före eller efter, inte bara under tiden. Det får varken se ut som en påverkan före eller ett tack efter.

Att tänka på

Frågor som du ska ställa dig om du erbjuds något av en utomstående part är:

- Är detta en förmån och varför erbjuds den mig?
- Finns det en koppling mellan förmånen och min tjänsteutövning?
- Hur är förmånen beskaffad och vad är den värd?
- Vilket inflytande har jag på min arbetsgivares relation med den som erbjuder förmånen?

Några typiska situationer där du ska tänka dig noga för är inför erbjudanden om gåvor, testamentsförordnanden, rabatter, provisioner, måltider, resor, konferenser, fritidserbjudanden, tjänster eller krediter, men även mer dolda förmåner som exempelvis inköp till "självkostnadspris".

Ibland kan en givare komma att uppfatta det som oartigt av mottagaren att avböja en gåva eller belöning. Om värdet är mycket lågt kan det vara tillåtet att ta emot den. Men om den över huvud taget ska kunna tas emot måste det vara helt klart att den inte kan uppfattas som muta. Ibland kan även en gåva eller belöning utan ekonomiskt värde framstå som så attraktiv för mottagaren att den kan tänkas påverka dennes tjänsteutövning.

Rena penninggåvor ska aldrig tas emot även om det skulle röra sig om små belopp.

En muta kan även bestå i sidoleveranser av varor och tjänster från huvudmannens leverantör eller att få en tjänst utförd, t ex reparation av bil eller hus.

Rabatter och lån

Anställda eller förtroendevalda i Enköping kommun får inte emot rabatter, följderbjudanden eller lån som inte riktar sig till samtliga anställda/förtroendevalda i kommunen. Rabatter inom ramen för en personalförening kan dock inte betraktas som otillbörliga, så länge samtliga anställda i kommunen har möjlighet att delta i föreningen.

Övriga erbjudanden, bonuspoäng m m

Det kan förekomma att anställda eller förtroendevalda i kommunen får erbjudanden i tjänsten om att fritt eller till subventionerat pris delta i olika evenemang på fritiden. Det kan vara fråga om att resa, att låna en sportstuga/segelbåt eller om aktiviteter som t e x golftävlingar. Vi ska alltid tacka nej till sådana erbjudanden.

Olika slags bonuserbjudanden såsom flygbonuspoäng för tjänsteresor och liknande ska endast användas i tjänsten.

Om du är osäker på hur ett erbjudande om en gåva eller förmån ska hanteras bör du ta upp frågan med din chef för bedömning. En otillbörlig gåva kan dock naturligtvis inte bli tillbörlig genom att en chef godkänner den, en gåva som skulle kunna anses som muta blir alltså inte laglig för att en chef godkänner den.

Vid utlandsresor är det en bra utgångspunkt för det egna uppträdet att de lagar, policys och etiska regler som gäller på hemmaplan även ska följas utomlands. Om den lokala lagstiftningen är strängare gäller naturligtvis den.

Bästa sättet att säkerställa att efterlevnaden av dessa regler mot korruption följs är att helt undvika att ta emot gåvor och förmåner.

Uppmärksamma mutförsök och andra oegentligheter

Vi som offentligt anställda i Enköpings kommun har att leva upp till högt ställda krav på saklighet och opartiskhet i vårt arbete. Vi har även anledning att förvänta oss att även andra på vår arbetsplats lever upp till samma höga krav.

Lojaliteten mot uppdraget och mot uppdragsgivaren – ytterst medborgarna – innebär att vi inte heller stillatigande ska acceptera tecken på oegentligheter i vår närhet. Därför ska du agera om du skulle få reda på att någon eller några av dina kollegor låter sig påverkas på ett otillbörligt sätt eller tar otillbörliga hänsyn i sin tjänsteutövning.

Hur du anmäler

Alla anställda och förtroendevalda kan anmäla oegentligheter.

2020-04-23

Som anställd anmäler du i första hand till din chef. Om du inte vill vända dig till din chef kan du vända dig till dennes chef eller HR-avdelningen. Förtroendevalda kan anmäla till sin gruppleddare eller till polisen.

För både förtroendevalda och anställda finns alltid möjlighet att vända sig till polisen för att göra en anmälan.

Kom ihåg att all information som kommer in till kommunen via brev och e-mail sparas och blir en allmän handling.

Oavsett om du vill vara anonym eller inte bör anmälan innehålla följande information:

- Vilken typ av oegentligheter du vill informera om.
- Var dessa har ägt rum.
- När det hände. Ange datum och tid och om det är något återkommande.
- Vem eller vilka som är inblandade.
- Dokumentation i någon form om du har tillgång till det, eller om du vet att det finns dokumentation och i så fall vad och var.
- Frivillig kontaktinformation (ex. namn, telefonnummer, e-postadress)

Hur anmäler du helt anonymt

Om du vill vara helt anonym kan du skicka ett brev med de uppgifter som du anser vara besvärande till: Enköpings kommun, Kommunledningsförvaltningen diarium Linbanegatan 12 745 34 Enköping. Lämna då inte några kontaktuppgifter i brevet så som namn, adress eller telefonnummer.

Jäv - vad säger lagen?

Lagreglerna om jäv för anställda och förtroendevalda i Enköpings kommun finns i kommunallagen (2017:725). Reglerna talar om när en anställd eller förtroendevald ska anses ha ett sådant intresse i ett ärende att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas.

Jävsreglerna gäller vid all ärendehantering och riktar sig till den som på något sätt kan påverka dess utgång. Reglerna gäller inte bara den som beslutar i ett ärende, utan gäller även den som bereder eller handlägger ett ärende.

En befattningshavares objektivitet påverkas även av att han eller hon själv har ett personligt intresse i ärendet. För att garantera ett objektivt beslutsfattande,

2020-04-23

finns i kommunallagen ett antal jävsregler som reglerar när en befattningshavare måste avstå från att delta i en viss handläggning.

Huvudregeln är att en förtroendevald eller anställd som kan vara partisk i ett ärende inte får handlägga det.

Ingen enskild får gynnas eller missgynnas på grund av personligt tyckande från beslutfattarnas sida. Jävsreglerna syftar till att förhindra att felaktiga eller partiska beslut fattas och även till att undanröja varje misstanke om att det brister i förutsättningarna för en opartisk bedömning.

Det finns olika regler för jäv som avser förtroendevalda i nämnder och fullmäktige och för tjänsteman, se kommunallagen bl.a. 5 kap 47-49 §§, 6 kap 29-32 §§ och 7 kap 4 §.

När är du jävig?

Jäv är en typ av intressekonflikt som innebär att en person i beslutsfattande position på grund av vänskaps- eller släkterelationer, eller annat som kan ha inverkan på beslutet, riskerar att inte fatta ett objektivet beslut eller handlägga ärendet objektivet, exempel på jäv är när en person ska fatta beslut som rör en släkting, vän eller om beslutet påverkar personens ekonomiska intressen. I praktiken kan det exempelvis röra sig om anställning av en släkting eller beslut rörande uppförande av vindkraftverk i en miljö där beslutfattaren själv har ett boende. Jäv om personen i fråga fattar beslut som innebär ett gynnande av det personliga intresset i strid med verksamhetens intresse.

Misstanke om jäv kan också skapa en uppfattning av att korruption förekommer. Det är därför viktigt att reglera hur jävssituationer ska hanteras och undvikas. Den som är jävig får inte delta i hanteringen av det beslut som berörs av jävet.

Reglerna om jäv pekar ut vissa typsituationer där det alltid föreligger jäv. Det finns också andra situationer där en person anses jävig. Du är jävig om:

- du är sakägare, part eller kan antas bli påverkad av beslutet (sakägarjäv, partsjäv och intressejäv)
- du är ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet (ställföreträdarjäv och ombudsjäv)
- någon du är släkt med eller en närstående är sakägare, part, blir påverkad av beslutet, är ställföreträdare eller ombud (släktskapsjäv och närståendejäv)

2020-04-23

- du har medverkat i den slutliga handläggningen av ett ärende i en lägre instans (tvåinstansjäv)
- du deltar i eller närvarar vid handläggningen av ett ärende om tillsyn över en kommunal verksamhet som du är knuten till (tillsynsjäv)

Generalklausulen avser de fall då det finns andra omständigheter som kan göra att din opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas (delikatessjäv).

I Enköpings kommuns verksamheter förekommer ibland situationer som inte är entydiga eller enkla att bedöma ur ett jävsperspektiv. Det kan i gråzonen av olika förhållanden, bindningar och intressekonflikter resultera i omständigheter som är av den karaktären att kommunens trovärdighet skulle kunna skadas även om det inte är en uppenbar fråga om jäv i lagens mening. Vid sådana tillfällen bör en försiktighetsprincip tillämpas och personen inte delta i ärendets handläggning eller beslut.

Jävssituationer för ledamöter som ska ta beslut i kommunfullmäktige har dock specifika lagregler. Dessa säger endast att en ledamot inte får delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv, ledamotens make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående.

En förtroendevald behöver dock inte förklara sig jävig varje gång det rör myndighetsutövning mot en person de känner till. Det är naturligt att en förtroendevald i kommunen känner många personer i kommunen.

Jävsfrågan får avgöras från fall till fall beroende på relation med personen, samt eventuell intressekonflikt. I bedömningen bör den förtroendevalda försöka sätta sig in i hur en utomstående kan se på saken och fråga sig om det kan finnas en intressekonflikt som riskerar att påverka beslutsfattandet.

Dubbelreglerat

Den nya förvaltningslagen gäller sedan sommaren 2018. Den beskriver jävsgrunderna annorlunda än tidigare. Men de jävsregler som finns i kommunallagen har fortfarande den gamla lydelsen. Detta innebär att du som arbetar i en kommun måste känna till båda lagarna och också veta när du ska tillämpa vilken lag. Det finns skillnader mellan reglerna i förvaltningslagen och kommunallagen.

Du som är kommunal tjänsteman kan komma att handlägga ärenden enligt både kommunallagen och den nya förvaltningslagen. Du ska tillämpa förvaltningslagens regler om jäv om du till exempel hanterar ärenden om försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen (2001:453), omhändertagande enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller bygglov enligt plan- och bygglagen (2010:900). Du ska däremot tillämpa

kommunallagens jävsregler i ärenden som kan överklagas enligt reglerna om laglighetsprövning, till exempel beslut av kommunfullmäktige.

Ansvar och konsekvenser

Det är varje anställds och förtroendevalds ansvar att följa de lagar och riktlinjer som gäller. Den jäviga ska självant meddela om det finns omständigheter som talar för jäv till nämnden eller till närmsta chef.

Om du är jävig ska du inte delta i handläggningen av ärendet eller uppdraget. Det innebär att du inte får vidta någon åtgärd i ärendet över huvud taget.

Vid tveksamhet om jäv föreligger bör frågan alltid tas upp för diskussion. Det är alltid nämnden/fullmäktige eller ansvarig chef som har det slutgiltiga beslutet i frågan

Om du skulle delta i ett ärendes handläggning fast du är jävig kan du orsaka försening av det eftersom ett beslut i ärendet kan överklagas på grund av jäv.

Här kan du läsa mer om korruption och otillåten påverkan.

I slutet av dokumentet "Om mutor och jäv" hittar du exempel på rättsfall.

[Korruption och otillåten påverkan \(SKL 2016\)](#)

Om mutor och jäv (SKL och Finansdepartementet, 2015)

Sammanfattning

Om någon som berörs av ditt arbete försöker ge dig en gåva eller förmån – gör en samlad bedömning av alla omständigheter som har betydelse i sammanhanget. Tänk på att mycket höga krav ställs på anställda inom offentlig förvaltning.

Sådana förmåner som inte är avsedda att påverka ditt handlande och som inte rimligen kan misstänkas påverka det är som regel tillåtna, till exempel:

- Enstaka befogade arbetsmåttider av vardaglig karaktär.
- Mindre varuprover eller enklare prydnadsföremål och minnesgåvor.
- Enklare uppvaktning på födelsedagar eller vid sjukdom.

2020-04-23

Exempel på otillbörliga förmåner är:

- Penninggåvor i kontanter, värdepapper och liknande.
- Penninglån på särskilt gynnsamma villkor.
- Borgensåtaganden eller skuldtäckning.
- Köpeskillning eller fordran, amortering eller ränta som efterskänks.
- Bonusarrangemang av olika slag t.ex. vid varuinköp eller flygresor och hotellvistelser om förmånen tillfaller den anställda och inte arbetsgivaren.
- Att förfoga över fordon, båt, fritidsbostad eller liknande för privat bruk.
- Helt eller delvis betalda nöjes- eller semesterresor.

Gällande jäv är det varje anställds/förtroendevalds ansvar att följa de lagar och riktlinjer som gäller. Den anställda/förtroendevalda ska självmant meddela om det finns omständigheter som talar för jäv till nämnden eller till närmsta chef.

Exempel på rättsfall

En kvinna som arbetade inom hemtjänsten fick reda på att ett äldre par som hon arbetade hos skulle sälja sin bil. Kvinnans dotter fick köpa bilen för 3 000 kronor, trots att den värderats betydligt högre. Hovrätten fällde vårdbiträdet för mutbrott och dottern för medhjälp. Hovrätten för Nedre Norrland, mål nr B 918-03, dom 2004-06-10

En före detta kommuntjänsteman dömdes för bland annat grovt mutbrott och grov trolöshet mot huvudman sedan han instruerat en byggare att fakturera kommunen för kostnader för sitt privata bygge. Byggaren, som varit upphandlad av kommunen, fick även själv stå för kostnader för bygget. Norrköpings tingsrätt, mål nr B 3193-10, dom 2011-12-09

En kvinna arbetade inom hemtjänsten i en kommun och mannen var en av hennes 50 brukare. Kvinnan fick 50 000 kronor utbetalat till sig vid ett antal olika tillfällen. När uppgiften nådde arbetsledningen skiljdes kvinnan från tjänsten och hon åtalades för mutbrott. Kvinnan hann betala tillbaka 9 000 kronor innan mannen avled, men hon förklarade också att hon var införstådd med att hon var skyldig dödsboet de resterande 41 000 kronorna. Även om det endast var ett lån var lånet mycket förmånligt och även om sköterskan och brukaren också utvecklat en privat vänskapsrelation, var det genom hennes anställning inom

Rapport

10 (10)

2020-04-23

hemtjänsten som de två fick kontakt med varandra. Tingsrätten dömde kvinnan till mutbrott. För straffansvar är det inte nödvändigt att konstatera att en förmån faktiskt haft betydelse för en funktionärs handlande. I förarbetena har uttalats, att varje transaktion som objektivt sett är ägnad att påverka funktionärens tjänsteutövning är att betrakta som otillbörlig. Avsikten är att ge ett långtgående skydd för vad man kallat tjänstens integritet. Värmlands tingsrätt, mål nr B 6624-10, dom 2011- 07-07

www.enkoping.se